

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 5Co/107/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1115202447
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 12. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Juraj Považan
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2022:1115202447.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Považana a členov senátu JUDr. Milana Chalupku a JUDr. Janky Richterovej, v spore žalobcu: J.B. Q., Z.. XX.XX.XXXX, B. V. A., Č. J. XXX, zast. JUDr. Petrom Vačokom, advokátom v Bratislave, Vazovova 9/a, proti žalovanej: Slovenská republika, v ktorej mene koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 1523/71, o zaplatenie náhrady škody a nemajetkovej ujmy, na odvolanie žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I v Bratislave zo dňa 30.novembra 2017 č.k. 25C/27/2015-268 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej žalobe vyhovujúcej časti týkajúcej sa náhrady majetkovej škody **p o t v r d z u j e**.

V napadnutej žalobe vyhovujúcej časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy rozsudok súdu prvej inštancie **m e n í t a k**, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 8.000 eur do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, vo zvyšku žalobu žalobcu zamietá.

Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1/Súd prvej inštancie rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu majetkovej škody vo výške 2.736,06 eur a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 26.815 eur, všetko spolu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku súd žalobu žalobcu zamietol. Súčasne vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

2/Žalobca sa žalobou doručenou súdu dňa 28.01.2015 domáhal, aby súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 50.000,- eur ako aj povinnosť nahradiť mu majetkovú škodu vo výške 8.898,12 eur titulom zodpovednosti štátu za škodu z nezákonných rozhodnutí. Žalobca svoje nároky dovodzoval z nezákonného trestného stíhania vrátane väzobného stíhania, teda z nezákonného rozhodnutia o vzatí do väzby a nezákonného rozhodnutia o začatí trestného stíhania žalobcu. Dôvodil tým, že dňa 8.3.2006 mu bolo Uznesením vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície v Nitre, ČVS: KRP-16/OVK-NR-2006 vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. d), ods. 3 písm. c) Trestného zákona. Pred vznesením obvinenia bol žalobca z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku zadržaný a následne vzatý uznesením Okresného súdu v Nitre zo dňa 10.03.2006 sp. zn. 4Tp/34/2006 do väzby. Z väzby bol žalobca prepustený podľa § 79 ods. 1 Trestného poriadku na základe uznesenia Krajskej prokuratúry v Nitre č.k. Kv 14/2006- 471 z 05.11.2007. Vo väzbe a teda obmedzený na slobode bol žalobca od 07.03.2006 do 05.11.2007. Žalobca bol po vykonaní dokazovania rozsudkom Okresného súdu Nitra zo 07.03.2011 sp. zn. 21T/16/2008 spod obžaloby oslobodený, pretože skutok kladený mu za vinu nebol trestným činom. Krajský súd v Nitre na odvolanie prokurátora uznesením z 09.02.2012 sp. zn. 4To/3/2012 zrušil rozsudok prvostupňového súdu a vrátil mu vec, aby túto v potrebnom rozsahu znovu

prejednal a rozhodol. Okresný súd v Nitre dospel aj po doplnení dokazovania v intenciách rozhodnutia odvolacieho súdu k obdobnému záveru a opätovne žalobcu spod obžaloby oslobodil, nakoľko skutok kladený mu za vinu nie je trestným činom. Na odvolanie prokurátora Krajský súd v Nitre svojim uznesením z 20.06.2013 sp. zn. 4To/55/2013 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu len v časti týkajúcej sa spoluobvineného F. B.. Oslobodzujúci rozsudok v časti výroku týkajúceho sa žalobcu zostal nedotknutý a nadobudol právoplatnosť. S poukazom na § 8 ods. 5 zák. č. 514/2003 Z.z. vzniklo žalobcovi právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe, pretože bol spod obžaloby oslobodený. Žalobca uviedol, že pri náhrade nemajetkovej ujmy vychádzal z následkov spôsobených mu väzbou. Samotné konštatovanie porušenia práva nie je pre neho dostatočným zadosťučinením, vzhľadom na ujmu spôsobenú mu väzbou. Vo väzbe bol žalobca umiestnený v miestnosti o rozmeroch 4x5 m spolu s ďalšími piatimi osobami, so spoločným WC v rohu miestnosti. Sprchovať sa mohol dvakrát týždenne. Vychádzky mu boli umožnené na hodinu denne. Nebola mu odsúhlasená ani TV, nakoľko bol stíhaný pre obzvlášť závažný zločin. Strava v ústave na výkon väzby bola nepoživatelná, a preto rodičia žalobcovi prispievali sumou 3200,- Sk až 4500,- Sk mesačne. Trestné stíhanie žalobcu bolo monitorované aj médiami, pričom bol označovaný ako páchatel závažnej trestnej činnosti. Drogová trestná činnosť je v očiach verejnosti chápaná ako jeden z najväčších problémov spoločnosti. Páchatelia tejto trestnej činnosti sú potom obzvlášť negatívne hodnotení z pohľadu spoluobčanov. Žalobca považoval za preukázané, že dôsledkom jeho trestného stíhania došlo k nezvratnému poškodeniu jeho dobrého mena v očiach spoluobčanov. V dôsledku trestného stíhania stratil žalobca možnosť obživy. Pred trestným stíhaním súkromne podnikal, ale v dôsledku väzobného stíhania stratil viacerých obchodných partnerov a po prepustení z väzby už nemohol v podnikaní pokračovať. Následne sa snažil žalobca zamestnať, avšak nikto ho ako osobu trestne stíhanú pre obzvlášť závažný zločin nechcel prijať do zamestnania, na preukázanie čoho predložil potvrdenie vydané p. T. O. dňa 17.12.2007, spol. DRUNSAN s.r.o. z 20.08.2008 a spol. REGAMA spol. s r.o. z 28.02.2009. V dôsledku obvinenia zo závažnej trestnej činnosti vznikla u žalobcu potreba obrátiť sa na obhajcu, a to aj v súvislosti s obmedzením osobnej slobody. Okrem úhrady trov obhajoby podľa príjmových pokladničných dokladov, zaplatil žalobca aj náhradu za vyhotovenie fotokópií zo spisu KR PZ v Nitre vo výške 19,55 eur a notársky poplatok za osvedčenie listín v sume 15,80 eur. V dôsledku vznesenia obvinenia vznikla žalobcovi úhradou trov obhajoby JUDr. Gavalcovi vo výške 6.705,17 eur a Mgr. Jendrálovi vo výške 2.157,60 eur škoda. Žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody podal žalobca dňa 31.07.2014 Ministerstvu spravodlivosti SR. 3/Žalovaná žiadala žalobcu zamietnuť. Nesporovala, že štát zodpovedá za škodu spôsobenú uznesením o vznesení obvinenia v prípade, ak trestné stíhanie bolo ukončené inak, ako právoplatným odsúdením. Analogicky je potrebné posúdiť aj škodu spôsobenú rozhodnutím o treste a rozhodnutím o väzbe. Za analogického použitia ust. § 8 ods. 6 z.č. 514/2003 Z.z. právo na náhradu škody nevzniká poškodenému v prípade, ak by si vznesenie obvinenia zavinil sám, teda právo na náhradu škody titulom uznesenia o vznesení obvinenia za predpokladu, že došlo k oslobodeniu spod obžaloby alebo bolo trestné stíhanie zastavené, nie je absolútne. Podľa názoru žalovanej tu existujú relevantné skutočnosti preukazujúce nedbanlivostné zavinenie trestného stíhania žalobcom, nakoľko tento bol absolútne nečinný a umožnil cudzej osobe vstup do jeho obydľia a uskladnenie určitých vecí (tovar majúci charakter omamných a psychotropných látok) bez akéhokoľvek záujmu o to, čo sa v jeho obydľi uskladňuje a na aký účel a čas a to aj napriek upozorneniam osôb blízkych žalobcovi. S ohľadom na uvedené má žalovaná za to, že si žalobca v zmysle § 8 ods. 6 z.č. 514/2003 Z.z. zavinil vedenie trestného stíhania sám. Podľa žalovanej doklady predložené žalobcom nepreukazujú, že ako poškodený vynaložil finančné prostriedky na úhradu nákladov, resp. účelných trov obhajoby v trestnom konaní. Namietala, že žalobcom predložené príjmové a výdavkové pokladničné doklady nepreukazujú vznik skutočnej škody na strane žalobcu, zmenšenie jeho majetku v dôsledku vedeného trestného stíhania, sú to len doklady o tom, že tretia osoba - T. Q. vynaložila značnú časť finančných prostriedkov na nešpecifikované právne služby, ktoré ani nemuseli súvisieť s trestným konaním. Z predložených dokladov nevyplýva, že škoda vznikla titulom vedeného trestného stíhania na účelne vynaložené trovy obhajoby, pretože v dokladoch sú označené nešpecifikované právne služby, pričom žalobca mal v trestnom konaní ustanoveného právneho zástupcu, Mgr. Róberta Kováča. Žalovaná namietala nepreukázanie účelnosti vynaložených nákladov. Žalobca podľa žalovanej nepreukázal zníženie majetku vo vecnej a časovej súvislosti s namietanými nezákonnými rozhodnutiami a nárok uplatnený žalobcom nespĺňa náležitosti skutočnej škody tak, ako to vyžaduje zákon č. 514/2003 Z.z. Vo vzťahu k uplatnenej nemajetkovej ujme namietala žalovaná, že žalobca uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy neodôvodnil žiadnymi relevantnými skutočnosťami, ktoré by aj preukazoval zákonom prípustnými dôkazmi, ale len všeobecnými tvrdeniami, ktoré možno považovať len za ničím nepodložené subjektívne domnienky žalobcu. Žalobca teda neuniesol bremeno tvrdenia vo vedenom súdnom konaní. Žalovaná vo vzťahu

k predloženým potvrdeniam o neprijatí do pracovného pomeru žalobcu vyjadrila vážne pochybnosti o ich hodnovernosti. Žalovanej nie je zrejmé, prečo žalobca požadoval o prijatie do pracovného pomeru v zmysle ustanovení Zákonníka práce, ak bol v tom čase stále živnostníkom podnikajúcim vo sfére, v ktorej evidentne podnikali aj spoločnosti, u ktorých žalobca žiadal o prijatie do pracovného pomeru. Okrem uvedeného, žalovanej nebolo zrejmé, na základe čoho sa „potencionálni zamestnávateľia žalobcu“ dozvedeli o konkrétnom ustanovení Trestného zákona, resp. o konkrétnom trestnom čine, pre ktorý bol žalobca trestne stíhaný, pokiaľ by túto informáciu žalobca sám neuviedol. Žalovaná poukázala aj na tú skutočnosť, že spoločnosti, ktoré vydali žalobcovi potvrdenie, boli zrejme obchodní partneri žalobcu a tieto potvrdenia boli vystavené len na fiktívne účely. Pre úplnosť poukázala na ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z., podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu. Žalobcom požadovaná výška nemajetkovej ujmy v značnom rozsahu presahuje maximálnu zákonom ustanovenú výšku nemajetkovej ujmy, ktorú je možné v súdnom konaní priznať. Podľa žalovanej neodôvodnil žalobca žiadnym relevantným spôsobom, a teda ani nepreukázal vznik nemajetkovej ujmy takým spôsobom, aby súd mohol vôbec posudzovať výšku nemajetkovej ujmy na základe akýchkoľvek prípustných kritérií. Žalovaná namietala absenciu príčinnej súvislosti ako podmienky vzniku nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z.

4/Súd posudzoval nároky žalobcu na náhradu škody a nemajetkovej ujmy v intenciách ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. platného a účinného v čase vydania uznesenia o začatí trestného stíhania žalobcu dňa 08.03.2006 a uznesenia o vzatí žalobcu do väzby vydaného dňa 10.03.2006, teda podľa zákona č. 514/2003 Z.z. platného a účinného do 31.08.2007. Žalobca sa totiž domáhal nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy práve v súvislosti s nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia ako aj nezákonným rozhodnutím o jeho väzbe.

5/Žalovaná uvádzala, že vznik nároku na náhradu škody vylučuje zavinenie si trestného stíhania samotným žalobcom, a to minimálne vo forme nevedomej nedbanlivosti, pretože žalobca bol absolútne nečinným a umožnil cudzej osobe vstup do jeho obydľia a uskladnenie určitých vecí majúcich charakter omamných a psychotropných látok, bez záujmu o to čo sa v jeho obydlí uskladňuje a na aký účel a to aj napriek upozorneniu blízkych osôb žalobcu. Podľa súdu zo samotného správania sa osoby, ktoré spravanie orgány činné v trestnom konaní kvalifikujú ako spáchanie skutku naplňujúceho znaky trestného činu, nemožno usudzovať na naplnenie liberáčnej podmienky zo zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, spočívajúcej v zavinení trestného stíhania poškodenou osobou. Zavinenie žalobcu na začatí trestného stíhania voči jeho osobe nie je možné vidieť v tom, že sa dopustil skutku, pre ktorý bol stíhaný, a ktorý ako bolo neskôr zistené, nebol trestným činom, nenaplňoval znaky trestného činu. Opačným výkladom by každé právom dovolené konanie, ktoré orgány činné v trestnom konaní nesprávne vyhodnotia ako skutok naplňajúci znaky trestného činu, zakladalo dôvod začatia trestného stíhania a liberovalo štát zo zodpovednosti za škodu, teda došlo by k liberácii zo zodpovednosti za škodu v každom jednotlivom prípade oslobodenia spod obžaloby, prípadne zastavenia trestného stíhania. Zavinenie obvineného na začatí trestného stíhania voči nemu je dané len vtedy, keď obvinený svojim zavineným úkonom prispel k tomu, že trestné stíhanie proti nemu bolo alebo muselo byť začaté, teda že jeho konanie bolo dôvodom k začatiu trestného stíhania proti nemu. Príčinnú súvislosť medzi začatím alebo vedením trestného stíhania a zavinením obvineného je potrebné hľadať nie v jeho konaní, ktorým podľa orgánov činných v trestnom konaní naplnil skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý je trestne stíhaný, ale v inom konaní pred začatím trestného stíhania prípadne v jeho priebehu, predovšetkým v jeho postoji voči orgánom činným v trestnom konaní, teda v tom, či svojim konaním alebo úkonmi procesného charakteru zapríčinil, že trestné stíhanie muselo byť začaté (alebo v ňom pokračované). Nejde teda o to, či sa obvinený dopustil, aj keď zavinené, skutku, pre ktorý bol stíhaný, a ktorým vyvolal podozrenie zo spáchania trestného činu, ale o to, či svojim iným alebo ďalším konaním ovplyvnil postup orgánov činných v trestnom konaní pred jeho začatím alebo v priebehu tak, že bez takéhoto jeho konania by k začatiu alebo pokračovaniu trestného stíhania neprišlo, napr. uviedol nepravdivé skutočností, odôvodňujúce postup podľa § 199 a nasl. Trestného poriadku, predstieral dôvody pre začatie trestného stíhania aj keď tieto neexistovali. Žalovaná však žiadne takéto konanie, teda konanie žalobcu, ktorým by žalobca ovplyvnil postup orgánov činných v trestnom konaní pred jeho začatím alebo v priebehu tak, že bez takéhoto jeho konania by k začatiu trestného neprišlo, netvrdila a teda ani nepreukázala. Dokonca ani v prípade, ak by konanie žalobcu, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie, bolo kvalifikované ako priestupok, štát by sa zo zodpovednosti za škodu vzniknutú v dôsledku nezákonného rozhodnutia, ktorým bolo začaté trestné stíhanie neliberoval a to práve preto, že zavinenie poškodeného na svojom trestnom stíhaní nie je dané tým, že sa dopustil skutku, pre ktorý bol trestne stíhaný. V takomto prípade zistenie, že sa poškodený dopustil priestupku, nevytlúči štát

zo zodpovednosti za škodu z nezákonného rozhodnutia, ale toto zistenie bude významné vo vzťahu ku výške prípadne forme odškodnenia nemajetkovej ujmy, ak by si túto poškodený uplatnil. V prípade žalobcu však trestné sudy konštatovali, resp. odvolací súd sa stotožnil so záverom prvostupňového súdu v tom, že skutok žalobcu nie je trestným činom a nemal za to, že je tu podozrenie zo spáchania priestupku, pretože vec nepostúpil orgánu príslušnému na prejednanie priestupku. Súd teda vo vzťahu k námietke žalovaného o zavinení si trestného stíhania žalobcom uzavrel, že žalobca si trestné stíhanie nezavinil, a preto nevzhladol dôvod liberácie štátu zo zodpovednosti za škodu spôsobenú žalobcovi uznesením o začatí trestného stíhania podľa zákona č. 514/2003 Z.z.

6/K námietkam žalovanej o neúčelnosti nákladov vynaložených na obhajobu, absencie príčinnej súvislosti vynaložených nákladov na obhajobu v trestnom konaní a námietke, že ku zmenšeniu majetku neprišlo na strane žalobcu súd uviedol, že účelnosť ako zákonná podmienka vzniku zodpovednosti štátu za škodu nebola v zákone č. 514/2003 Z.z. platného a účinného do 01.01.2013 formulovaná, teda účelnosť vynaložených nákladov na obhajobu ako predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za škodu zákon č. 514/2003 Z.z. v čase prebiehajúceho trestného stíhania žalobcu a vykonávania jednotlivých úkonov právnej pomoci neupravoval a nestanovoval. Predpokladmi vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím bola výlučne existencia nezákonného rozhodnutia a vznik škody v priamej príčinnej súvislosti s týmto rozhodnutím. Žalovaná teda svojimi námietkami neúčelnosti nákladov na obhajobu argumentuje mimo rámec relevantného právneho predpisu upravujúceho zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci. Nielenže nie je účelnosť vynaloženia nákladov obhajoby zákonnou podmienkou vzniku nároku na náhradu škody zo zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie, ale účelnosť nákladov obhajoby nie je tiež možné stotožňovať s príčinnou súvislosťou, pretože ide o odlišné pojmy s rôznym obsahom, keď aj neúčelné náklady na obhajobu, pokiaľ boli vynaložené v trestnom konaní, výsledkom ktorého bolo oslobodenie spod obžaloby, vznikli v príčinnej súvislosti s týmto trestným konaním, resp. v príčinnej súvislosti s nezákonným uznesením o začatí trestného stíhania. Navyiac, ak by sa mali skúmať všetky úkony právnej služby realizované v rámci trestného konania začatého na základe nezákonného rozhodnutia o začatí trestného stíhania z hľadiska ich účelnosti vo vzťahu k oslobodzujúcemu rozsudku, muselo by sa v konaní o náhradu škody preukazovať, ktoré konkrétne úkony právnej služby viedli k oslobodeniu spod obžaloby, teda preukazovať v konaní aj výsluchom napr. sudcu, ktorý rozhodol o oslobodení obžalovaného, aké boli jeho myšlienkové pochody a z nich by vyplynulo, ktoré úkony právnej pomoci obhajcu boli práve tie, ktoré viedli sudcu ku vyhláseniu oslobodzujúceho rozsudku. Práve preto sa účelnosť jednotlivých úkonov právnej služby poskytnutých obhajcom v rámci trestného konania začatého na základe nezákonného rozhodnutia prezumuje a je na štáte, aby tento neúčelnosť jednotlivých úkonov právnej pomoci v rámci obhajoby poškodeného nielen tvrdil, a to nie vo všeobecnej rovine a paušálne, ako to urobila žalovaná v tomto konaní, ale poskytol tvrdenia o konkrétnych okolnostiach, z ktorých by bolo možné neúčelnosť jednotlivých úkonov obhajoby v trestnom stíhaní dovodiť a takúto tvrdenú neúčelnosť úkonov aj preukázal.

7/Žalobca si uplatnil nárok na náhradu skutočnej škody vo výške spolu 8.898,12 eur, ktorá mu vznikla v súvislosti s obhajobou v trestnom konaní, ktoré bolo voči nemu vedené na podklade nezákonného uznesenia o začatí trestného stíhania. Skutočnú škodu preukazoval žalobca zaplatením odmeny JUDr. Gavalcovi a Mgr. Jendrálovi, ktorí obhajovali žalobcu v trestnom konaní, v celkovej sume 267.000,- Sk, podľa jednotlivých príjmových a výdavkových dokladov ním predložených, a ďalej nákladmi vynaloženými na overenie listín a vyhotovenie fotokópií vyšetrovacieho spisu. Podľa § 18 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z.z. sú súčasťou trov konania, ktoré nahrádza štát, aj trovy právneho zastúpenia vo výške ustanovenej osobitným predpisom. Osobitným predpisom je v tomto prípade vyhláška MS SR č. 655/2004 Z.z. (advokátska tarifa), podľa ktorej ust. § 1 ods. 2 sa odmena advokáta stanovuje na základe dohody medzi advokátom a jeho klientom (ďalej len „zmluvná odmena“); ak nedôjde k dohode, na určenie odmeny advokáta sa použijú ustanovenia tejto vyhlášky o tarifnej odmene. Zákon č. 514/2003 Z.z. do 01.01.2013 nelimitoval náhradu nákladov trov obhajoby uplatnených ako súčasť skutočnej škody výškou tarifnej odmeny za poskytnuté služby právne pomoci. Nárok na náhradu trov obhajoby by žalobcovi vznikol vo výške odmeny zaplatenej obhajcovi v zmysle dohody aj, ak by táto bola dohodnutá ako tzv. hodinová odmena, paušálna odmena alebo podielová odmena (§ 2 ods. 2 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z.). Podmienkou vzniku nároku na náhradu nákladov na obhajobu by bolo preukázanie, že išlo o právnu pomoc poskytnutú v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním. Žalobca ani jeho matka, ktorá udeľovala plnú moc obhajcovi a následne tomuto titulom právnej pomoci vyplácala priebežne počas trestného konania peňažné sumy, netvrdili, že by medzi žalobcom resp. jeho matkou a obhajcom prišlo k dohode o niektorom v zákone špecifikovanom druhu zmluvnej odmeny, a preto súd v prejednávanej veci, pri absencii dohody o konkrétnej výške a spôsobe odmeny za jednotlivé úkony obhajoby, odvodzoval výšku

odmeny obhajcu za jednotlivé úkony obhajoby z právnej úpravy tarifnej odmeny stanovenej v § 9 ods. 1 v spojení s § 12 a § 14 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z.

8/Tarifná odmena za poskytnuté úkony právnej služby v súvislosti s obhajobou žalobcu v jeho trestnom konaní predstavuje v roku 2006 celkom sumu 1.631,16 eur (10 x 90,62 eur + 3 x 181,64 eur + 4 x 45,31 eur). Tarifná odmena za poskytnuté úkony právnej služby v súvislosti s obhajobou žalobcu v jeho trestnom konaní predstavuje v roku 2007 celkom sumu 443,65 eur (3 x 98,59 eur + 3 x 49,29 eur). Režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z. predstavoval v roku 2006 sumu vo výške 5,44 eur a v roku 2007 sumu vo výške 5,91 eur, čo pri sedemnástich úkonoch právnej služby v súvislosti s obhajobou žalobcu v roku 2006 predstavovalo celkom 92,48 eur (17 x 5,44 eur) a pri šiestich úkonoch právnej služby v súvislosti s obhajobou žalobcu v roku 2007 predstavovalo celkom 35,46 eur (6 x 5,91 eur). Náhrada za stratu času pri úkonoch obhajoby v zmysle § 17 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z. predstavovala v prípade obhajcu JUDr. Gavalca sumu 434,88 eur (4 x 12 x 9,06 eur) a dvoch cestách dňa 14.05. a 13.06.2007 predstavovala náhrada za stratu času sumu 78,88 eur (4 x 2 x 9,86 eur).

9/Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v prípade obhajoby žalobcu v trestnom konaní boli všetky úkony právnej služby realizované obhajcami žalobcu tak, ako sú tieto špecifikované a žalobcom preukázané, vykonané v smere ochrany žalobcu ako obvineného a obžalovaného a boli podmienené úkonmi a rozhodnutiami orgánov činných v trestnom konaní. Nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia voči žalobcovi vyvolalo zo strany obhajcu žalobcu procesné úkony smerujúce k odstráneniu nežiaducich právnych následkov pre žalobcu, ktoré by v prípade neexistencie tohto rozhodnutia neboli potrebné. Uznesenie o vznesení obvinenia a následné oslobodenie žalobcu spod obžaloby bolo teda príčinou vzniku trov obhajoby. Z uvedeného vyplýva, že náklady vynaložené na úkony obhajoby sú v príčinnej súvislosti s uznesením o vznesení obvinenia a následného oslobodenia spod obžaloby a boli vyvolané uvedeným nezákonným rozhodnutím. S odkazom na vyššie uvedené považoval súd prvej inštancie za dôvodný žalobcom uplatnený nárok na náhradu škody, ktorá zahŕňa náhradu trov obhajoby, ktoré žalobcovi vznikli v súvislosti s nákladmi vynaloženými na obhajobu v trestnom konaní vo výške spolu 2.716,51 eur (434,88 eur + 78,88 eur + 92,48 eur + 35,46 eur + 443,65 eur + 1.631,16 eur).

10/Vo vzťahu k úkonom právnej služby spočívajúcim v písomnom predložení plnej moci obhajcu zo dňa 14.03.2006 a dňa 22.10.2007; písomnej žiadosti obhajcu o súhlas s návštevou zo dňa 18.05.2006 a dňa 14.05.2007, v písomnom predložení dôkazu dňa 31.08.2006 a dňa 13.11.2006 a v písomnom oznámení o vypovedaní plnej moci zo dňa 22.10.2007 súd nepriznal žalobcovi za uvedené úkony právnej služby náhradu nákladov zodpovedajúcu výške základnej sadzby tarifnej odmeny, ale len vo výške jej polovice, pretože vyhl. č. 655/2004 Z.z. v znení platnom a účinnom v čase realizácie jednotlivých úkonov právnej služby obsahovala vo svojom § 14 ods. 1 a ods. 2 demonštratívny výpočet jednotlivých úkonov právnej služby s tým, že za úkony neuvedené v citovanej vyhláške sa odmena určí ako za úkony, ktoré sú im povahou a účelom najbližšie (§ 14 ods. 5 cit. vyhlášky). Žalobca si uplatňoval za realizované úkony právnej služby odmenu v plnej výške tarifnej odmeny, čo by predpokladalo aplikáciu § 14 ods. 1 cit. vyhlášky. Žiaden z vyššie uvedených úkonov právnej služby spočívajúci v predložení plnomocenstva, v žiadosti o súhlas na návštevu žalobcu ako aj v predložení dôkazu alebo návrhu na vykonanie dokazovania, nie je úkonom právnej služby, ktorý by bol výslovne uvedený v demonštratívnom výpočte § 14 ods. 1 alebo ods. 2 cit. vyhlášky. Preto je podľa mienky súdu potrebné aplikovať ustanovenie § 14 ods. 5 cit. vyhlášky a subsumovať tieto úkony pod niektorý z prípadov uvedených v § 14 ods. 1 alebo ods. 2 cit. vyhlášky. Všetky uvedené úkony právnej služby sa týkali trestného konania vedeného proti žalobcovi, boli realizované obhajcom žalobcu písomne a adresované príslušnému orgánu činnému v trestnom konaní, súd však tieto úkony neposúdil ako úkony v merite veci samej, teda neprichádzala do úvahy aplikácia § 14 ods. 1 písm. c) cit. vyhlášky, resp. aplikácia § 14 ods. 1 cit. vyhlášky, ale ako úkony, ktoré sú svojou povahou a účelom najbližšie úkonom právnej služby demonštratívne uvedeným v § 14 ods. 2 cit. vyhlášky, za ktoré je potrebné priznať odmenu vo výške polovice základnej sadzby tarifnej odmeny.

11/Súd námietku žalovanej o neúčelnosti nákladov žalobcu vynaložených v súvislosti s úhradou odmeny za úkon nazretia do spisového materiálu z 15.06.2006 a úkon prevzatia obhajoby Mgr. Jendrálom 22.10.2007, pričom v tomto prípade namietala žalovaná, že nemôže znášať náklady na uvedený úkon opätovne v súvislosti so zmenou obhajoby, nepovažoval za dôvodnú a v tomto smere odkázal na právo obvineného/obžalovaného na slobodnú voľbu obhajcu, ako aj rešpektovanie dôvernosti vzťahu medzi obhajcom a obvineným/obžalovaným, ako aj na skutočnosť, že kritérium účelnosti nie je v tomto prípade predpokladom ani obmedzením zodpovednosti štátu za škodu tak, ako to súd vysvetlil vo svojich úvahách vyššie. Voľbu obhajcu, prípadne niekoľkých obhajcov obvineným/obžalovaným je potrebné

podľa súdu rešpektovať, a to s odkazom na právo na obhajobu, ktoré môže obvinený/obžalovaný realizovať slobodne.

12/Trovy obhajoby uhrádzala obhajcom matka žalobcu T. Q. tak, ako to vyplýva z predložených príjmových a výdavkových pokladničných dokladov vystavených obhajcami žalobcu. Išlo o časové obdobie, keď bol žalobca väzobne stíhaný. Z výsluchu žalobcu ako aj jeho matky a brata žalobcu súd zistil, že žalobca vrátil matke všetky peňažné prostriedky, ktoré táto namiesto neho zaplatila jeho obhajcom. Žalobca síce nepredložil písomné potvrdenie o vrátení finančných prostriedkov, súd mal však za to, že v rodinných vzťahoch, ako to bolo v tomto prípade, nie je možné očakávať, že vrátenie peňažných prostriedkov sa bude vždy realizovať oproti písomnému potvrdeniu. Pre úplnosť súd uviedol, že žiaden právny predpis (vrátane Civilného sporového poriadku) nevyžaduje, aby zaplatenie peňažnej sumy mohol súd posúdiť ako preukázané, výlučne na základe písomného potvrdenia o prijatí peňažnej sumy, ako to namietala žalovaná. V zmysle § 187 CSP totiž za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo zákonným spôsobom z dôkazných prostriedkov, teda vrátenie peňažnej sumy žalobcom svojej matke, je možné preukázať aj iným dôkazným prostriedkom, a to výsluchom svedkov, ako to bolo v tomto prípade. Na základe uvedeného preto považoval súd žalobcom uplatnený nárok na náhradu skutočnej škody spočívajúcej v nákladoch na obhajobu v trestnom konaní v rozsahu 2.716,51 eur za dôvodný.

13/Za dôvodný považoval súd aj nárok žalobcu na náhradu skutočnej škody vo výške 589,- Sk (t.j. 19,55 eur), ktorý predstavoval poplatok za vyhotovenie fotokópií trestného spisu, keď žalobca uvedený nárok preukázal predložením príjmového pokladničného dokladu vystaveného KR PZ v Nitre, podľa ktorého prijalo KR PZ v Nitre od žalobcu dňa 04.04.2007 uvedenú sumu. Príčinná súvislosť medzi škodou a trestným stíhaním žalobcu je preukázaná práve účelovosťou nákladov zaplatených za vyhotovenie fotokópií trestného spisu tak, ako je táto vymedzená v uvedenom príjmovom doklade. Poplatok uhradil žalobca, teda na jeho strane prišlo k zmenšeniu jeho majetkových hodnôt, a to práve vo výške 19,55 eur. Za nedôvodný však považoval súd nárok žalobcu na náhradu skutočnej škody vo výške 476,- Sk, ktorú sumu zaplatila podľa potvrdenky vystavenej Notárskym úradom v Komárne dňa 31.08.2006 T. Q. notárovi za overenie listín. Žalobca totiž v tomto prípade nepreukázal, že na jeho strane skutočne prišlo k zmenšeniu majetkového stavu, teda nepreukázal, že uvedenú sumu zaplatil notárovi žalobca, keď z potvrdenia o zaplatení vyplýva úhrada tejto sumy osobou odlišnou od žalobcu a nepreukázal a ani netvrdil, že túto sumu T. Q. vrátil, teda nepreukázal vznik škody. Navyše mal súd za to, že v tomto prípade absentuje aj príčinná súvislosť medzi tvrdenou škodou a nezákonným rozhodnutím. Súd teda považoval za dôvodný nárok žalobcu titulom skutočnej škody celkom vo výške 2.736,06 eur, z toho vo výške 2.716,51 eur ako náklady obhajoby a vo výške 19,55 eur ako náklady vynaložené v rámci trestného konania na vyhotovenie fotokópií.

14/Ku žalobcom uplatnenému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 50.000 eur titulom nezákonného trestného stíhania a väzby súd konštatoval, že z vykonaného dokazovania, najmä výpovede žalobcu a svedkov T. Q., T. F. T. V. V. vyplynulo, že väzba skutočne predstavovala pre žalobcu traumatizujúcu skúsenosť. Žalobca mal väzbou obmedzenú osobnú slobodu, slobodu pohybu, bol v minimálnom kontakte s najbližšou rodinou (v období vianočných a iných sviatkov, keď sa rodinní príslušníci prirodzene stretávajú) prípadne s priateľmi a nemohol vykonávať svoju podnikateľskú činnosť, ktorá ho živila. Aj keď v žalobcom a svedkami uvádzaných obmedzeniach osobnej slobody, slobody pohybu a obmedzenia súkromného života a v jeho rámci rodinného života, ktoré spočívali v konkrétnostiach v pobyte žalobcu počas väzby na cele, v ktorej sa nachádzalo ďalších šesť osôb, medzi ktorými neustále prebiehali hádky, v možnosti absolvovať len jednu vychádzku v trvaní jednej hodiny denne, v možnosti sprchovať sa maximálne dvakrát do týždňa, v možnosti návštevy rodinných príslušníkov maximálne jedenkrát mesačne, išlo o obmedzenia, ktoré boli vykonávané v zmysle zákona č. 221/2006 Z.z. upravujúceho podmienky výkonu väzby v danom čase, súd nemohol opomenúť, že väzba sama o sebe je zásahom do každodenného spôsobu života, a to pre každého človeka, a má dopad nielen na neho samotného, ale aj na jeho rodinu a príbuzných. Ako sám žalobca uviedol väzba mu zničila život a život jeho rodiny. Ku psychickému stavu žalobcu počas väzby a po návrate z väzby svedkovia uviedli, že sa žalobca veľmi trápil, ťažko prežíval trestné stíhanie a väzobné stíhanie, bolo na ňom očividné, že je psychicky na dne. Žalobca považoval podmienky väzby za katastrofálne, pričom uvedené sa týkalo počtu osôb na cele, hygienických podmienok, jedla ako aj obmedzenia pohybu. Po návrate z väzby popísali svedkovia žalobcu ako človeka psychicky, fyzicky (schudnutý) aj materiálne zničeného. Pred väzbou poznali svedkovia žalobcu ako nenúteného, bezprostredného a otvoreného človeka. Po návrate z väzby sa žalobca zmenil, zostal uzatvorený do seba, vyhýbal sa kontaktom s ľuďmi. Z výpovedí svedkov vyplýva, že z väzby sa žalobca vrátil ako vymenený človek, ktorý aj keď sa snažil nezaťažovať svojimi problémami okolie, bolo očividné, že ho väzba veľmi negatívne poznačila a bol na tom psychicky

zle, pričom bral lieky na upokojenie. Väzba mala následky aj na zárobkovú činnosť žalobcu, ktorý podnikal ako to vyplynulo z výsluchu svedkov, v oblasti výkupu ovocia a zeleniny. Žalobca bol väzobne stíhaný od 07.03.2006 do 05.11.2007, teda presne v tom období roka, v ktorom sa výkup ovocia a zeleniny vzhľadom na vegetačné obdobia rastlín môže realizovať, teda väzba zbavila žalobcu akejkolvek zárobkovej možnosti v oblasti, v ktorej dlhodobo podnikal, minimálne na dobu dvoch rokov. Navyše ako to vyplynulo z výsluchu svedkov, matka žalobcu bola nútená z dôvodu finančnej tiesne, v ktorej sa žalobca v dôsledku väzby ocitol, prediť všetky stroje a zariadenia, ktoré žalobca používal na podnikanie. Žalobcovi boli v súvislosti s trestným stíhaním zablokované účty. Zo svedeckých výpovedí súd zistil, že podnikanie žalobcu počas väzby skrachovalo a väzba spôsobila, že sa dostal finančne na mizinu. Žalobca svoje podnikanie počas väzby nemohol realizovať, preto stratil rokmi vybudovaný klientelu zákazníkov. Po návrate z väzby musel žalobca začať s budovaním svojho podnikania odznova. Zo svedeckej výpovede súd zistil, že pred začatím trestného stíhania a väzobného stíhania boli žalobca spolu s rodinou finančne zabezpečení a po začatí trestného stíhania a hneď nadväzujúcu väzbu sa dostal žalobca a jeho rodina do finančných problémov. Väzba spôsobila žalobcovi dlhy na odvodoch do poisťovní, pretože vyšetrovateľ opomenul odhlásiť väzobné stíhaného žalobcu z odvodových povinností. Žalobcovi vznikli v súvislosti s väzbou dlhy u daňového úradu (nemožnosť realizovať povinnosti daňovníka vo väzbe ako aj blokovanie účtov žalobcu). Zo všetkých uvedených neuhradených záväzkov potom vyplynuli zákonné sankcie, ktoré žalobcu zaťažili po návrate z väzby. Súd mal teda za preukázané, že väzba spôsobila žalobcovi výraznú ujmu na jeho základných právach a slobodách, najmä práva na slobodu, súkromie, dôstojnosť a rodinný život, práva podnikat, pričom následky nezákonnej väzby boli takej intenzity a závažnosti, že sa nejavilo súdu za postačujúce poskytnutie iného zadosťučinenia, a preto súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy za čas väzby vo výške, keď pri stanovení výšky náhrady za jeden deň väzby súd vychádzal zo sumy 35,- eur/denne, ktorú ustálil porovnaním s výškou v iných obdobných sporoch ako i v porovnaní, s výškou nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody i v iných štátoch Európskej únie (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2357/2010) a za celé obdobie väzby žalobcu v trvaní 609 dní (07.03.2006 do 05.11.2007) priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 21.315,- eur, ktorú považoval za primeranú. Vo vzťahu ku stanoveniu výšky nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie žalobcu zvažoval súd predovšetkým dopady nezákonného rozhodnutia na osobnostnú sféru žalobcu, vplyv na jeho dobrú povesť, na podnikanie a pracovnú sféru života žalobcu a zvažil zmeny spôsobené trestným stíhaním v spôsobe života žalobcu a nakoniec súd zohľadnil dopady medializácie trestného stíhania žalobcu. Žalobcovi bol kladený za vinu obzvlášť závažný zločin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi, za ktoré skutky hrozil žalobcovi trest odňatia slobody 15 - 20 rokov. Trestné stíhanie žalobcu trvalo od 03/2006 do 06/2013, teda viac ako 7 rokov. Charakter a povaha trestnej činnosti, z ktorej bol žalobca obvinený, priamo úmerne zvyšovala intenzitu, s ktorou žalobca ako osoba poškodená nezákonným trestným stíhaním, trestné stíhanie negatívne vnímala. Z vykonaného dokazovania výsluchom svedkov súd zistil, že trestné stíhanie žalobcu vyvolalo negatívny ohlas v jeho širšom okolí najmä u tých, ktorí predtým žalobcu nepoznali, ľudia z dediny žalobcu odsudzovali, najmä pre povahu a charakter trestnej činnosti, ktorú mal spáchať. V dedine sa hovorilo, že je mafiánom, pretože nikoho nemôžu bez príčiny trestne stíhať. Svedok T. F. opísal negatívne reakcie okolia na trestne stíhaného žalobcu, ktorého označovali za drogového baróna a aj tí, ktorí ho predtým považovali za kamaráta si s ním odmietali podať ruku. Trestné stíhanie žalobcu bolo medializované a údajná trestná činnosť žalobcu bola v médiách spájaná s drogami. Žalobca bol označený v televízii s celoštátnou pôsobnosťou začiatočnými písmenami jeho mena a priezviska a vekom, čo v prostredí malej dediny, v ktorej žalobca žil a podnikal, predstavovalo jeho presnú identifikáciu a súčasne bola oznámená trestná kvalifikácia skutku, ktorým mal žalobca spáchať, a pre ktorý sa začalo jeho trestné stíhanie. V dôsledku trestného stíhania a medializácie trestného stíhania bol žalobca považovaný vo svojom bližšom aj širšom okolí za páchatela drogovej trestnej činnosti, čo mu poškodilo povesť. V dôsledku trestného stíhania sa negatívne zmenili aj sociálne interakcie žalobcu s okolím, keď (ako to uviedol svedok) niektorí žalobcovi kamaráti „si odmietali podať s ním ruku“. Žalobca teda stratil priazeň niektorých kamarátov. Súd mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že počas celého trestného stíhania, teda po dobu viac ako siedmich rokov, žil žalobca v neistote a strese ohľadom výsledku trestného stíhania, pretože mu hrozil trest odňatia slobody v trvaní 15 až 20 rokov, hoci trestný čin nespáchal. Táto neistota spojená s hrozbou trestu mala nepriaznivý vplyv na jeho psychický stav. Žalobca si uvedomoval, že ak by bol odsúdený na trest odňatia slobody v minimálnej sadzbe 15 rokov a vrátil sa po tejto dobe z výkonu trestu, už by prakticky nikto z jeho rodiny nežil. Pokiaľ ide o možnosť žalobcu obstaráť si živobytie, zasiahlo trestné stíhanie negatívne aj do tejto oblasti života žalobcu. Ako vyplynulo z dokazovania, väzba zapríčinila, že žalobca prakticky dva roky nemohol podnikat a okrem absencie príjmu z podnikania stratil

aj klientov. Z dôvodu finančnej núdze bolo potrebné rozpredať stroje a zariadenia, s ktorými podnikal. Žalobca sa následne neúspešne, z dôvodu prebiehajúceho trestného stíhania, uchádzal o zamestnanie. Pokiaľ žalovaná namietala, že potencionalni zamestnávateelia nemohli mať vedomosť o trestnom stíhaní žalobcu, poukázal súd jednak na medializáciu trestného stíhania žalobcu, ako aj na skutočnosť, že ak chcel byť žalobca voči svojmu potencionalnemu zamestnávateľovi korektný, musel ho vopred upozorniť na to, že je povinný sa zúčastňovať jednotlivých procesných úkonov trestného stíhania, ktoré sa zásadne uskutočňujú počas pracovných dní a hodín, ako aj na existujúcu možnosť uloženia trestu odňatia slobody, čo by znamenalo pre zamestnávateľa nutnosť okamžite nahradiť žalobcu ako pracovníka. Súd mal za preukázané, že viac ako sedem rokov trvajúce trestné stíhanie žalobcu negatívne ovplyvnilo žalobcovu osobnosť, psychiku, dobré meno žalobcu a jeho rodiny a malo tiež negatívny dopad na jeho pracovné uplatnenie. Preto dospel k záveru, že žalobcovi vznikla ujma trvajúca po celú dobu trestného stíhania, pričom tento zásah bol o to intenzívnejší, keď sa preukázalo, že žalobca bol po celé toto dlhé obdobie trestne stíhaný pre skutok, ktorý nebol trestným činom a na základe uvedeného považoval súd za primeraný nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 5.500,- eur a tento nárok žalobcovi priznal ako formu zadosťučinenia za nezákonné trestné stíhanie žalobcu, pričom zohľadnil len tie následky v nemajetkovej sfére žalobcu, ktoré boli spôsobené trestným stíhaním a vylúčil z posudzovania o výške priznanej nemajetkovej ujmy žalobcu za trestné stíhanie následky spôsobené obmedzením osobnej slobody žalobcu, aby tak nedochádzalo k duplicitnému odškodneniu rovnakých následkov. Pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy súd nepriznal žalobcovi nemajetkovú ujmu ním žiadanú, t.j. nepriznal požadovanú nemajetkovú ujmu nad rámec sumy 26.815,- eur, vzhľadom na to, že žalobca podľa mienky súdu nepreukázal svoje tvrdenia o následkoch väzby a trestného stíhania v jeho osobnostnej sfére v rozsahu a intenzite, ktorá by zodpovedala žalobcom uplatnenej výške nemajetkovej ujmy. V prevyšujúcej časti požadovanej nemajetkovej ujmy súd teda žalobcu ako nedôvodnú zamietol, keď žalobcom požadovanú nemajetkovú ujmu nepovažoval za primeranú následkom, ktoré mu boli spôsobené.

15/Pokiaľ žalovaná poukazovala na súčasné znenie § 17 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z., podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa ods. 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, súd uviedol, že v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch spôsobenej pri výkone verejnej moci uznesením o vznesení obvinenia vydaným pred 01.01.2013 nemožno aplikáciou § 17 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z. v znení novely vykonanej zákonom č. 412/2012 Z.z. obmedzovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy hornými limitmi náhrad poskytovaných osobám poškodeným násilnými trestnými činmi. Takýto prístup by popieral princíp úplného odškodnenia, spôsoboval by neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a bol by porušením zákazu retroaktivity (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo/262/2015). Od tohto právneho záveru vysloveného v rozhodnutí najvyššieho súdu nemal súd dôvod sa odchýliť. Pretože uznesenie o začatí trestného stíhania ako aj uznesenie o vzatí do väzby boli vydané v prejednávanej veci pred účinnosťou novely zák. č. 514/2003 Z.z., ktorou sa obmedzuje horná hranica náhrady nemajetkovej ujmy, nie je možné limity zavedené novelou uskutočnenou zák. č. 412/2012 Z.z. od 01.01.2013 na túto vec vzťahnúť.

16/O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 2 CSP a žiadnej zo strán sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania, pretože žalobca a žalovaná mali v spore len čiastočný úspech, pričom úspech a neúspech strán sporu predstavoval zhodne 50%. Keďže strany sporu boli v rovnakej miere úspešné, resp. neúspešné, rozhodol súd tak, že nárok na náhradu trov konania stranám nepriznal.

17/Proti tomuto rozsudku v žalobe vyhovujúcej časti podala včas odvolanie žalovaná namietajúc, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaného dokazovania k nesprávnym skutkovým zisteniam, jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súd prvej inštancie sa dostatočne v odôvodnení rozsudku nevyporiadal s otázkou zavinenia trestného stíhania a väzby žalobcom, zodpovedanie ktorej má relevantný vplyv na rozhodnutie celej veci. Žalovaná v priebehu konania uviedla, že tu existujú relevantné skutočnosti preukazujúce hoc aj len nedbanlivostné zavinenie trestného stíhania a väzby žalobcom, najmä vzhľadom na obsah rozhodnutí vydaných v trestnom konaní. Z obsahu týchto vyplýva, že žalobca už v období pred skutkom opakovanne umožňoval uskladňovanie a prechovávanie rôznych vecí vo svojom obydli ďalšiemu obvinenému. O týchto skutočnostiach informoval orgány činné v trestnom konaní samotný žalobca. Je teda zrejme, že žalobca svojím konaním pred začatím trestného stíhania ovplyvnil postup orgánov činných v trestnom konaní, zaviniť si vznesenie obvinenia ako aj rozhodnutie o väzbe. V ďalšom žalovaná nesúhlasila so záverom súdu prvej inštancie, podľa ktorého vo vzťahu ku zodpovednosti štátu za škodu nie je rozsah jeho zodpovednosti limitovaný kritériom účelnosti nákladov vynaložených poškodeným

na trovy obhajoby. Podľa žalovanej účelnosť trov obhajoby, ako jedného zo základných predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu, formulovala súdna prax už v medziach zákona číslo 58/1969 Zb. Poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 402/2015, kde súd konštatoval, že z hľadiska rozsahu náhrady škody treba primerane použiť aj všeobecné zásady charakteristické pre právnu úpravu týkajúcu sa trov konania, pričom priznáva sa len náhrada trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva. Žalovaná v konaní namietala účelnosť úkonov právnej pomoci, s námietkou neúčelnosti ktorých sa súd prvej inštancie žiadnym spôsobom nevyporiadal. Pokiaľ žalobca súdu predložil doklady, podľa ktorých odmenu za právnu pomoc v tam uvedenej výške hradila advokátovi T. Q., tieto nepreukázali vznik skutočnej škody na strane žalobcu. Súd prvej inštancie sa uspokojil s tvrdeniami svedkov, že žalobca finančné prostriedky matke vrátil, pričom ďalšie dokazovanie v tomto smere nevykonával, keď poukázal na to, že v rámci rodinných vzťahov nemožno očakávať vydávanie písomných potvrdení. Tu žalovaná poukázala na rozpor vo výpovediach žalobcu a jeho matky, keď žalobca uvádzal, že písomný doklad o vrátení nákladov obhajoby matke má, matka ako svedkyňa uviedla, že žiaden doklad o vrátení peňažných prostriedkov nemá. Za tohto stavu je potrebné považovať tieto tvrdenia za nepreukázané. Pri predkladaní vyčíslenia trov právneho zastúpenia žalovaná namietala, že súd žalobcu nabádal k oprave, resp. úprave vyčíslenia týchto trov, ktorým konaním došlo k závažnému porušeniu zásady rovnosti strán, ako aj práva na spravodlivý proces. Ohľadom náhrady nemajetkovej ujmy namietala žalovaná, že súd vzal do úvahy aj dôvody, ktoré nemôžu byť brané na zreteľ - ujma v oblasti zárobkovej činnosti žalobcu, ktorá predstavuje skutočnú škodu, medializácia trestného stíhania žalobcu, za ktorú nemôže niesť zodpovednosť žalovaná, keď bola realizovaná inými subjektmi. Pokiaľ súd prvej inštancie nevezal do úvahy argumentáciu žalovanej ohľadne limitácie výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, poukázala žalovaná na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, v zmysle ktorých priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu a dokonca by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach. Žalovaná považovala náhradu nemajetkovej ujmy v priznanej výške za zjavne neprimeranú a to bez ohľadu na výslovné zavedenie limitácie novelou zákona č. 514/2003 Z.z. Odvolateľka preto navrhla, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej žalobe vyhovujúcej časti zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, prípadne aby napadnutú časť rozsudku sám zmenil a žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietol. V prípade zaviazania žalovanej na náhradu akejkoľvek sumy žalovaná žiadala určiť na plnenie tridsaťdňovú paričnú lehotu, čo odôvodňovala administratívnou náročnosťou a schvaľovacím procesom u žalovanej, ktorý je časovo náročnejší.

18/Žalobca v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovanej považoval jej argumentáciu ohľadne zavinenia si trestného stíhania resp. väzby za absurdnú, v priebehu trestného konania bolo jednoznačne preukázané, že žalobca sa nedopustil žiadneho protiprávneho konania. Ohľadom účelnosti využitia nákladov právneho zastúpenia žalobca zdôraznil, že od začiatku bol stíhaný väzobne, išlo o prípad povinnej obhajoby. Odhliadnuc od uvedeného mal za to, že žalovanej v žiadnom prípade neprislúcha hodnotiť účelnosť obhajoby, žalovaná nie je dostatočne erudovaná v oblasti trestného konania, aby mohla relevantne hodnotiť prácu obhajcu. Čo sa týka preukázania, že žalobca nahradil zaplatené trovy obhajoby svojej matke, v konaní pred súdom prvej inštancie tak žalobca, ako aj jeho matka a brat žalobcu jednoznačne potvrdili, že žalobca uvedené prostriedky matke zaplatil. Pokiaľ žalovaná rozporovala výšku náhrady nemajetkovej ujmy, poukázal žalobca na úvahy súdu prvej inštancie v odôvodnení jeho rozhodnutia. Rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti žalobca považoval za vecne správny a tento navrhol potvrdiť.

19/Odvolací Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 19. júna 2018 č.k. 5 Co 109/2018-327 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej žalobe vyhovujúcej časti potvrdil, keď sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie, na závery ktorého poukázal, súčasne žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

20/Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v časti, ktorou odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorou tento súd žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 26.815 € a povinnosť nahradiť žalobcovi aj trovy konania, podala dovolanie žalovaná. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že odvolací súd jej svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP žalovaná videla v tom, že odvolací súd sa nevyjadril k jej námietkam uvedeným v odvolaní, ktoré si (podľa jej názoru)

vyžadovali osobitnú pozornosť odvolacieho súdu a spočívali v nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie. Vytýkala, že odvolací súd sa nevysporiadal s jej viacerými pre vec podstatnými a závažnými námietkami a neposkytuje požadované zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie veci, pričom poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 3. 12. 2015 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 (vydané ešte v súvislosti s § 237 ods. 1 písm. f/ zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení). Prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP žalovaná odôvodnila tým, že odvolací súd nesprávne posúdil právnu otázku, konkrétne výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považovala za takú, ktorá je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Totiž, podľa tejto praxe už aj pred účinnosťou zákona č. 412/2012 Z.z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 514/2003 Z.z., boli zavedené určité limity poskytovanej náhrady tejto nemajetkovej ujmy, ako je to zrejmé z rozhodnutia sp. zn. 6 MCdo 15/2012, pri súčasnom porovnaní s právnou úpravou náhrady poskytovanej osobám poškodeným násilnými trestnými činmi. Tento odklon súdy nevysvetlili v kontraste s rozdielnymi rozhodnutiami, a tak nenaplnili požiadavky ústavného práva na spravodlivý proces. Odvolací súd sa z tohto hľadiska vecou nezaoberal, čím znemožnil žalovanej uskutočniť jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tým bol naplnený aj dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Tento postup je v rozpore aj s rozhodnutím ústavného súdu z 12.12.2007, sp. zn. I. ÚS 110/2007. Žalovaná zdôraznila, že jej odvolacia námietka teda nesmerovala k posúdeniu možnosti aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení účinnom od 1.1.2013 na predmetný prípad, ale mala za cieľ odstrániť nedostatok rozhodnutia súdu prvej inštancie spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci, ktorého sa dopustili súdy tým, že vyššie uvedenú súdnu prax nezohľadnili. Poukázala na vývoj ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. a zdôraznila, že u žalobcu nemohlo vzniknúť legitímne očakávanie na základe limitácie tejto náhrady (či už minimálnej alebo maximálnej). Na túto skutočnosť poukazovala v priebehu konania, ale s touto námietkou sa odvolací súd nevysporiadal a svoje rozhodnutie odôvodnil výhradne argumentáciou o neprípustnosti retroaktivity právnej normy. Novelizácia zákona č. 514/2003 Z.z. uskutočnená zákonom č. 412/2012 Z. z. je len odrazom predchádzajúcej judikatúry najvyššieho súdu, a tiež aj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. V tejto súvislosti poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 24.7.2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018. Nemajetkovú ujmu (priznanú súdmi) považovala žalovaná za neprimeranú v kontexte s ustálenou súdnu praxou. Trvala na tom, že súdy pri rozhodovaní o jej výške nezohľadnili všetky relevantné skutočnosti konkrétneho prípadu, najmä kritériá vyplývajúce z predchádzajúcich rozhodnutí najvyššieho súdu, a tiež aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, a že náhrada nemajetkovej ujmy by nemala byť neprimeraná iným finančným kompenzáciám. Poukázala aj na názor ústavného súdu vyslovený v rozhodnutí z 3.11.2006, sp. zn. III. ÚS 192/2006, podľa ktorého „ak súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy“. Napokon uviedla, že pri zohľadnení zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, v znení neskorších predpisov, by žalobcovi mohla byť priznaná najvyššia výška z titulu nemajetkovej ujmy v sume 12.613, 50 € a súdmi priznaná suma je násobne vyššia.

21/Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 29. apríla 2020 sp. zn. 6Cdo/75/2019 rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. júna 2018 sp. zn. 5Co/109/2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval, že v predmetnej veci z odôvodnení rozhodnutí súdov nižšieho stupňa vyplýva, že súdy pri určení výšky nemajetkovej ujmy za čas väzby vychádzali zhodne (ako súd prvej inštancie, tak aj odvolací súd) zo sumy 35 € denne. O tejto sume uvádzajú, že k nej dospeli porovnaním s výškou tejto náhrady v iných obdobných sporoch a tiež aj v iných štátoch Európskej únie, pričom poukázali na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo 2357/2010. Samotný nárok žalobcu na nemajetkovú ujmu súdy podrobne odôvodnili a vychádzali z názoru, že je dôvodný predovšetkým so zreteľom na okolnosti, za ktorých došlo k výkonu väzby žalobcu, jej trvanie a tiež aj na následky, ktoré u žalobcu výkon väzby spôsobil v rozličných sférach jeho života. I keď konštatovali, že pri ustálení výšky tohto nároku vychádzali aj z rozhodnutí vydaných v iných obdobných sporoch, konkrétne neuviedli žiadne také rozhodnutia. Jediné rozhodnutie, na ktoré súdy pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy poukázali, je citované rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky. Súdy nielenže neuviedli na podporu odôvodnenia primeranosti výšky nemajetkovej ujmy žiadne rozhodnutie, ktoré by spadalo pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, ale neuviedli žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré by sa predmetnou otázkou zaoberalo, čím zaťažili napadnuté rozhodnutie vadou zmätočnosti, spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

V tejto súvislosti zdôraznil, že do ustálenej praxe dovolacieho súdu, v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (viď R 71 uverejnené v zošite 8/2018 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky). Pojmom ustálená prax dovolacieho súdu sa zaoberalo aj uznesenie najvyššieho súdu z 31.10.2017 sp. zn. 6 Cdo 129/2017, ako aj jeho uznesenie zo 6. 3. 2017 sp. zn. 3 Cdo 6/2017, v zmysle ktorých „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú ako judikáty publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj jednotlivito v doposiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali“. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky pod tento pojem nespádajú.

Žalovaná v priebehu súdneho konania, a to najmä v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, ale aj v dovolaní, poukázala na potrebu limitácie výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Poukázala na aktuálne znenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z., podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, a to aj napriek skutočnosti, že k vzniku škodovej udalosti došlo pred nadobudnutím účinnosti uvedeného ustanovenia. Limitácia výšky náhrady nemajetkovej ujmy bola síce *expressis verbis* do znenia zákona č. 514/2003 Z. z. zavedená až novelou uskutočnenou zákonom č. 412/2012 Z. z., avšak je potrebné uviesť aj skutočnosť, že súdna prax pri určení výšky tejto náhrady zohľadňuje aj ďalšie právne predpisy, ktoré sú súčasťou právnej úpravy, najmä odškodnenie za poškodenie zdravia alebo spôsobenie smrti už v čase platnosti a účinnosti právneho predpisu, ktorý bol zákonom č. 514/2003 Z.z. nahradený. Na podporu tohto tvrdenia žalovaná uviedla rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 15/2012, ktoré označilo za hmotnoprávny predpis určujúci limity náhrady nemajetkovej ujmy zákon č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, pričom konštatoval, že nie je možné osobám domáhajúcim sa náhrady nemajetkovej ujmy priznávať vyššie alebo porovnateľné sumy ako v prípadoch, ak bola trestným činom spôsobená smrť alebo ujma na zdraví. Žalovaná ďalej v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu z 27.4.2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005, podľa ktorého priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu a dokonca by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach. V zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z.z. má pritom poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, ak bola násilným trestným činom spôsobená smrť. Súd prvej inštancie priznal žalobcovi takmer dvojnásobok toho, čo by dostal poškodený v prípade, ak by bola trestným činom spôsobená smrť. Odvolací súd sa dostatočne nevysporiadal s uvedenou argumentáciou žalovanej napriek tomu, že išlo o argument, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci. V napadnutom rozhodnutí sa zaoberal iba vylúčením retroaktívnej aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. a vôbec nebral do úvahy skutočnosť, že žalovaná sa takejto aplikácie citovaného ustanovenia nedomáhala. Domáhala sa zohľadnenia ustálenej súdnej praxe v otázke primeranosti výšky nemajetkovej ujmy. Súdny neuviedli žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu, o ktoré by svoje rozhodnutie v tomto ohľade opreli.

Žalovaná v dovolaní správne poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu z 24.7.2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, podľa ktorého na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený takýto nárok podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenil neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z. ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

Keďže odvolací súd sa nezaoberal a nevysporiadal s podstatnými argumentmi žalovanej, treba vyvodiť, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu jasne a zrozumiteľne nedáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a nie je ani dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Napadnuté rozhodnutie neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné, keď odvolací súd na argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, nedal špecifickú odpoveď - v tomto smere sa odvolací súd vôbec nezaoberal tvrdením žalovanej. Odôvodnenie jeho rozhodnutia tak v celom rozsahu nevysvetľuje, prečo súd rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku jeho rozhodnutia.

V súvislosti s vytýkaným nedostatkom považoval dovolací súd za potrebné poukázať aj na stanovisko najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého „nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Toto stanovisko je aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016.

Z odôvodnení rozhodnutí súdov nižšieho stupňa nevyplýva ani to, prečo súdy ako nemajetkovú ujmu osobitne žalobcovi priznali aj sumu 5.500 €, ktorá skôr predstavuje ušlý zisk žalobcu počas trvania nezákonnej väzby (§ 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.) a pri určení jeho výšky treba zohľadňovať iné skutočnosti než tie, ktoré boli zohľadnené v rámci nároku na nemajetkovú ujmu.

Na základe vyššie uvedených skutočností dovolací súd dospel k záveru, že námietka žalovanej je dôvodná, keď konanie pred odvolacím súdom (ale aj pred súdom prvej inštancie) je poznačené vadou zmätočnosti, spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP.

22/Odvolací súd po vrátení veci túto prejednal v odvolaní napadnutom rozsahu (dovolací súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. júna 2018 sp. zn. 5Co/109/2018 v celom rozsahu), v medziach a z dôvodov podaného odvolania podľa § 380 zák. č. 160/2015 Z.z. (CSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP, dospel pritom k záveru, že odvolanie žalovanej je sčasti dôvodné, a to v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy.

23/Podľa § 8 ods. 6 písm. a/ zák. č. 514/2003 Z.z. právo na náhradu škody nevznikne, ak si osoba uloženie trestu, ochranného opatrenia alebo väzbu zaviniла sama. Zavinenie obvineného (či už vo forme úmyselnej alebo nedbanlivostnej) na zahájení trestného stíhania voči nemu (t.j. na vydaní uznesenia o vznesení obvinenia) resp. väzby znamená, že obvinený svojím zavineným konaním prispel k tomu, že trestné stíhanie voči nemu bolo či muselo byť začaté, teda že jeho konanie bolo dôvodom k zahájeniu trestného stíhania proti nemu, alebo musela byť na jeho osobu uvalená väzba. Príčinnú súvislosť medzi začatím či vedením trestného stíhania a zavinením obvineného je potrebné hľadať nie v jeho konaní, ktorým mal podľa orgánov činných v trestnom konaní naplniť skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol stíhaný, ale v inom jeho chovaní pred zahájením trestného stíhania, resp. v jeho priebehu, predovšetkým jeho postoji voči orgánom činným v trestnom konaní, teda v tom, či svojím konaním či úkonmi procesného charakteru zapríčinil, že trestné stíhanie muselo byť začaté. Nejde teda o to, či obvinený sa dopustil skutku, pre ktorý bol stíhaný a ktorým vyvolal podozrenie, že bol spáchaný trestný čin, ale o to, či svojím iným či ďalším konaním ovplyvnil postup orgánov činných v trestnom konaní pred zahájením trestného stíhania alebo v jeho priebehu tak, že bez tohto konania by k zahájeniu či pokračovaniu trestného stíhania nedošlo, a to napríklad uvádzaním nepravdivých skutočností, či predstieraním, že voči nemu sú dôvody k trestnému stíhaniu, ktoré objektívne neexistovali. Podmienka, že poškodený si sám zaviniл obvinenie, nie je naplnená už tým, že sa dopustil skutku, pre ktorý bolo trestné stíhanie voči nemu začaté.

24/Súd mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že žalobcovi bola uznesením o vznesení obvinenia a následným trestným stíhaním spôsobená škoda vo forme vynaložených nákladov na právne zastúpenie v trestnom konaní, za ktorú podľa príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. nesie zodpovednosť štát. Táto škoda bola žalobcovi spôsobená v príčinnej súvislosti s vydaním predmetného uznesenia, ktorým bolo voči nemu začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie pre trestný čin. Žalobca včas požiadal žalovanú o predbežné prerokovanie jeho nároku, avšak bez úspechu, preto sa po uplynutí šesťmesačnej lehoty obrátil so svojím nárokom na príslušný súd. Súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu škody (pokiaľ ide o vynaložené trovy obhajoby) neposudzuje účelnosť trov vynaložených v súvislosti s nutnou obhajobou v trestnom konaní, ale posudzuje, o čo sa majetok poškodeného zmenšil v príčinnej súvislosti s vydaním nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu. Inak povedané, nie je dôležité to, či boli jednotlivé úkony zvoleného alebo ustanoveného advokáta účelné

pre hájenie záujmov žalobcu v trestnom konaní (súd pri náhrade škody nerozhoduje o účelnosti vynaložených trov, teda nerozhoduje o trovách konania), ale posudzuje to, o akú sumu sa skutočne zmenšil majetok žalobcu v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania voči jeho osobe. Ak žalobca skutočne zo svojho majetku uhradil v súvislosti s jeho zastupovaním v trestnom konaní svojmu advokátovi určitú sumu, tak je nepochybné, že sa o túto sumu reálne zmenšil jeho majetok v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania voči jeho osobe. Inak povedané nebyť nezákonne vedeného trestného stíhania voči jeho osobe, nemusel by vynaložiť zo svojho majetku peniaze na zaplatenie advokáta. Skutočnosť, že v súdnej veci žalobca vrátil matke ňou vynaložené prostriedky na úhradu právnych služieb, vyplýva z výpovedí tak žalobcu, ako i jeho matky resp. brata, v ktorom smere boli výpovede zhodné a bez akýchkoľvek rozporov.

25/V tejto súvislosti možno poukázať na nález Ústavného súdu SR sp. zn. Pl. ÚS 38/06 zo dňa 6.2.2007, podľa ktorého "Zmyslom a účelom ustanovenia § 18 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov, je zaistenie úhrady nákladov konania vynaložených poškodeným na zrušenie alebo zmenu nezákonného rozhodnutia alebo nápravu nesprávneho úradného postupu. Inak povedané, zmyslom a účelom daného zákonného ustanovenia je zahrnutie do rámca pojmu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (čl. 36 ods. 3 a 4 Listiny) aj úhrady nákladov konania smerujúceho k ich zrušeniu, zmene alebo náprave. A contrario by totiž bolo v rozpore s princípom zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, aby jeden z dôsledkov takého konania orgánov verejnej moci, a to náklady konania vedúceho k jeho reparácii, niesol poškodený sám". Opačný výklad by bol tiež v rozpore s čl. 13 Zmluvy, nakoľko by vytváral prostredie nezodpovednosti štátu za opatrenia, ktorými vznikla občanom na ich právach ujma. Teda ústavne konformným výkladom je namieste dospieť k výkladovému záveru, že zákon č. 514/2003 Z.z. zahŕňa aj nárok na úhradu nákladov konania vynaložených na oslobodenie spod obžaloby či na zastavenie trestného stíhania. Náklady konania vedúceho po vznesení obvinenia k oslobodeniu spod obžaloby, či k zastaveniu trestného stíhania, boli z hľadiska právneho štátu primeraným a nutným krokom k dosiahnutiu spravodlivosti, a to krokom vynúteným postupom štátu voči pôvodne obvinenému. Ak došlo k oslobodeniu spod obžaloby alebo k zastaveniu trestného stíhania, je primerané, aby štát chápal predmetné náklady konania osoby neprávom obvinenej ako náklady vynaložené v záujme právneho štátu samého. V tejto súvislosti odvolací súd len dodáva, že výzva súdu na riadne špecifikovanie uplatneného nároku nemôže predstavovať žiadne nabádanie poškodeného na uplatnenie si jemu nepatriacich práv resp. za porušenie zásady rovnosti strán pred súdom.

26/K náhrade nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie uviedol, že väzba skutočne predstavovala pre žalobcu traumatizujúcu skúsenosť, vzhľadom na podmienky jej výkonu, bol v minimálnom kontakte s najbližšou rodinou a nemohol vykonávať svoju podnikateľskú činnosť, ktorá ho živila. Konštatoval, že väzba sama o sebe je zásahom do každodenného spôsobu života, a to pre každého človeka, a má dopad nielen na neho samotného, ale aj na jeho rodinu a príbuzných. Po návrate z väzby popísali svedkovia žalobcu ako človeka psychicky, fyzicky (schudnutý) aj materiálne zničeného, žalobca sa zmenil, zostal uzatvorený do seba, vyhýbal sa kontaktom s ľuďmi. Väzba mala následky aj na zárobkovú činnosť žalobcu, ktorý podnikal. Pokiaľ ide o možnosť žalobcu obstaráť si živobytie, zasiahlo trestné stíhanie negatívne aj do tejto oblasti života žalobcu. Ako vyplynulo z dokazovania, väzba zapríčinila, že žalobca prakticky dva roky nemohol podnikáť a okrem absencie príjmu z podnikania stratil aj klientov. Z dôvodu finančnej núdze bolo potrebné rozpredať stroje a zariadenia, s ktorými podnikal. Žalobca sa následne neúspešne, z dôvodu prebiehajúceho trestného stíhania, uchádzal o zamestnanie.

27/Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že nemožno považovať za postačujúce zadostučinenie konštatovanie nezákonnosti rozhodnutí o treste resp. väzbe. S ohľadom na okolnosti tohto prípadu (obmedzenie osobnej slobody žalobcu v značnom rozsahu, vek žalobcu v čase nástupu väzby, odlúčenie od rodiny, strata profesných kontaktov a spoločenského postavenia) žalobca opodstatnene uplatňuje náhradu nemajetkovej ujmy za celé obdobie trvania obmedzenia jeho osobnej slobody resp. trestného stíhania.

28/Čo sa týka náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, podmienkou jej priznania je vždy - v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu - existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu závažnú. Rozhodujúce je však objektívne hľadisko a nie subjektívne pocity, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba.

29/V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 dovolací súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach; v tomto rozhodnutí

dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike).

30/Najvyšší súd SR v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého, v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

31/Z rozhodnutia najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 vyplýva, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nemá byť vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, čo predstavuje 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike.

32/V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd v podstatnom konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkoľvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

33/Odvolací súd, zohľadniac súdnu prax, podľa ktorej už aj pred účinnosťou zákona č. 412/2012 Z.z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 514/2003 Z.z., boli zavedené určité limity poskytovanej náhrady nemajetkovej ujmy, ako je to zrejmé z rozhodnutia sp. zn. 6 MCdo 15/2012, potom pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy prihliadol na spôsob určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy na základe zákonného ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v platnom znení, ktoré ustanovuje, že výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, teda zák. č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. Podľa tohto, ak bola trestným činom spôsobená smrť, poškodený má nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy. Poškodený trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania má nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy. Žalovaná sama v dovolaní uvádzala, že pri zohľadnení zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov, by žalobcovi mohla byť priznaná najvyššia výška z titulu nemajetkovej ujmy v sume 12.613, 50 €.

34/Trestné stíhanie žalobcu trvalo od 03/2006 do 06/2013, teda viac ako 7 rokov, vo väzbe bol žalobca v období od 07.03.2006 do 05.11.2007, teda 609 dní. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v posudzovanom prípade väzba predstavovala pre žalobcu traumatizujúcu skúsenosť, vzhľadom na podmienky jej výkonu, žalobca bol v minimálnom kontakte s najbližšou rodinou a nemohol vykonávať svoju podnikateľskú činnosť, ktorá ho živila. Správne konštatoval, že väzba sama o sebe je zásahom do každodenného spôsobu života, a to pre každého človeka, a má dopad nielen na neho samotného, ale aj na jeho rodinu a príbuzných. Po návrate z väzby popísali svedkovia žalobcu ako človeka psychicky, fyzicky (schudnutý) aj materiálne zničeného, žalobca sa zmenil, zostal uzatvorený do seba, vyhýbal sa kontaktom s ľuďmi. Väzba mala následky aj na zárobkovú činnosť žalobcu, ktorý podnikal. Pokiaľ ide o možnosť žalobcu obstaráť si živobytie, zasiahlo trestné stíhanie negatívne aj do tejto oblasti života žalobcu. Ako vyplynulo z dokazovania, väzba zapríčinila, že žalobca prakticky dva roky nemohol podnikáť a okrem absencie príjmu z podnikania stratil aj klientov. Z dôvodu finančnej núdze bolo potrebné rozpredať stroje a zariadenia, s ktorými podnikal. Žalobca sa následne neúspešne, z dôvodu prebiehajúceho trestného stíhania, uchádzal o zamestnanie. Z takéhoto odôvodnenia nevyplýva, že by súd prvej inštancie výšku náhrady nemajetkovej ujmy robil závislou na ušlom zisku žalobcu resp. skutočnej škode, ako to nesprávne interpretovala žalovaná.

35/Odvolací súd mal zhodne ako súd prvej inštancie za preukázané, že viac ako sedem rokov trvajúce trestné stíhanie žalobcu negatívne ovplyvnilo žalobcovu osobnosť, psychiku, dobré meno žalobcu a jeho rodiny a malo tiež negatívny dopad na jeho pracovné uplatnenie. Žalobcovi vznikla ujma trvajúca

po celú dobu trestného stíhania, pričom tento zásah bol o to intenzívnejší, keď sa preukázalo, že žalobca bol po celé toto dlhé obdobie trestne stíhaný pre skutok, ktorý nebol trestným činom. Väzba spôsobila žalobcovi výraznú ujmu na jeho základných právach a slobodách, najmä práve na slobodu, súkromie, dôstojnosť a rodinný život, práve podnikateľ. Následky nezákonného rozhodnutia o vznesení obvinenia resp. nezákonnej väzby boli takej intenzity a závažnosti, že sa nejavilo súdu za postačujúce poskytnutie iného zadosťučinenia. Odvolací súd za primeraný nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy považoval sumu vo výške 3.000,- eur, ktorý priznal ako formu zadosťučinenia za nezákonné trestné stíhanie žalobcu, súčasne považoval za dôvodnú povinnosť žalovanej zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy za čas väzby vo výške 5.000,- eur, celkom teda sumu 8.000,- eur ako primeraný nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v súvislosti s nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia ako aj nezákonným rozhodnutím o jeho väzbe, keď nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím nedosahovala výšku porovnateľnú napr. so smrteľným následkom trestného činu.

36/Odvolací súd z vyššie uvedených dôvodov potom rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej žalobe vyhovujúcej časti týkajúcej sa náhrady majetkovej škody podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil z hľadiska jeho vecnej správnosti, v napadnutej žalobe vyhovujúcej časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy rozsudok súdu prvej inštancie zmenil (§ 388 CSP) tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 8.000 eur do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku a vo zvyšku žalobu žalobcu zamietol.

37/Vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie, rozhodol aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie (§ 396 ods. 2 CSP), resp. trov dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O nároku na náhradu trov rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 CSP, keďže v spore v konečnom dôsledku každá z procesných strán dosiahla len čiastočný úspech, odvolací súd vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania.

38/Toto rozhodnutie senátu odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh - § 428 CSP).